

Acta Beregsasiensis

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve

Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ

Acta Beregsasiensis

Acta Beregsasiensis

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve

Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ

VI. évfolyam, 1. kötet

Tom VI, № 1

Acta Beregsasiensis

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve

Науковий вісник

Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ

Том VI, № 1 / VI. évfolyam, 1. kötet

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Soós Kálmán, Orosz Ildikó, Csernicskó István.

A KÖTETET SZERKESZTETTE: Penckófer János, Kohut Attila

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Шовш К., Орос І., Черничко С.

ЗА РЕДАКЦІЄЮ: Пенцкофер І., Когут А.

Korrektúra: G.Varcaba Ildikó / Коректура: Г. Варцаба І.

Tördelés: Garanyi Béla / Верстка: Гороній А.

A kiadvány megjelenését a

EUROCLIP-EUROKAPOCS KÖZALAPÍTVÁNY
támogatta.

A kiadásért felel: Orosz Ildikó és Soós Kálmán/Відповідальні за випуск: Орос І., Шовш К.
ISBN: 966-7966-48-8

Készült: PoliPrint Kft. Ungvár, Turgenyev u. 2. Felelős vezető: Kovács Dezső

Tartalom

I. TANULMÁNYOK

- OROSZ ILDIKÓ: A kárpátaljai magyarok és oktatási helyzetük sajátosságai egy felmérés tükrében 2007-ben 7
- BEREKSZÁSZI ANIKÓ–CSERNICKSKÓ ISTVÁN: A kárpátaljai magyar nyelvjárások és az iskola: elméleti és módszertani kérdések 44

II. OKTATÁSI HELYZETKÉP

- SZ. NAGY IBOLYA: A nemzeti történelem oktatásáról Kárpátalján két felmérés tükrében 63
- CSATÁRY GYÖRGY–ZSELICKY ZOLTÁN: A történelemvizsgák tapasztalatai a 2004–2006-os évek felvételi tesztjei alapján 78
- KULIN JUDIT–BALÁZSI BORBÁLA–PALLAY DEZSŐ–KUDLATYÁK CSABA–VERES KATALIN: A kárpátaljai érettségizők matematikai ismeretei a főiskolára felvételizők eredményei alapján 2004–2006 88
- KOHUT ERZSÉBET: A biológia elsajátításának eredményessége a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2004–2006-os írásbeli felvételi eredményei alapján 97
- JAKAB ELEONÓRA: Az első biológia felvételi vizsga a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán (elemzés) 108
- MOLNÁR JÓZSEF–BERGHAUER SÁNDOR–FODOR GYULA–IZSÁK TIBOR–GÖNCZY SÁNDOR–MOLNÁR D. ISTVÁN: A földrajz írásbeli felvételi vizsgák néhány tanulsága a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán 111
- BÁRÁNYNÉ KOMÁRI ERZSÉBET–FÁBIÁN MÁRTA–HUSZTI ILONA: Angol- és ukrántanítás a beregszászi magyar iskolák harmadik osztályában 121

III. MŰHELY

- GABÓDA BÉLA: A társadalmi tőke és az iskolai pályafutás kapcsolatának vizsgálata kárpátaljai középiskolások körében 136
- NEDBÁL KLÁRA–VASZKÓ VERA: A történelemtanítás eredményei és nehézségei a Beregszászi Magyar Gimnáziumban 155
- GYÖRFFY ÁGNES: Kisiskolásaink kicsit más szemmel 167

IV. KÖNYVISMERTETÉS

- ДЖАНДА Г.: Про новий двомовний перекладний словник 173

V. ESEMÉNYNAPTÁR 175

Molnár József–Berghauer Sándor–Fodor Gyula –Izsák Tibor
–Gönczy Sándor–Molnár D. István

A FÖLDRAJZ ÍRÁSBELI FELVÉTELI VIZSGÁK NÉHÁNY TANULSÁGA A II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLÁN

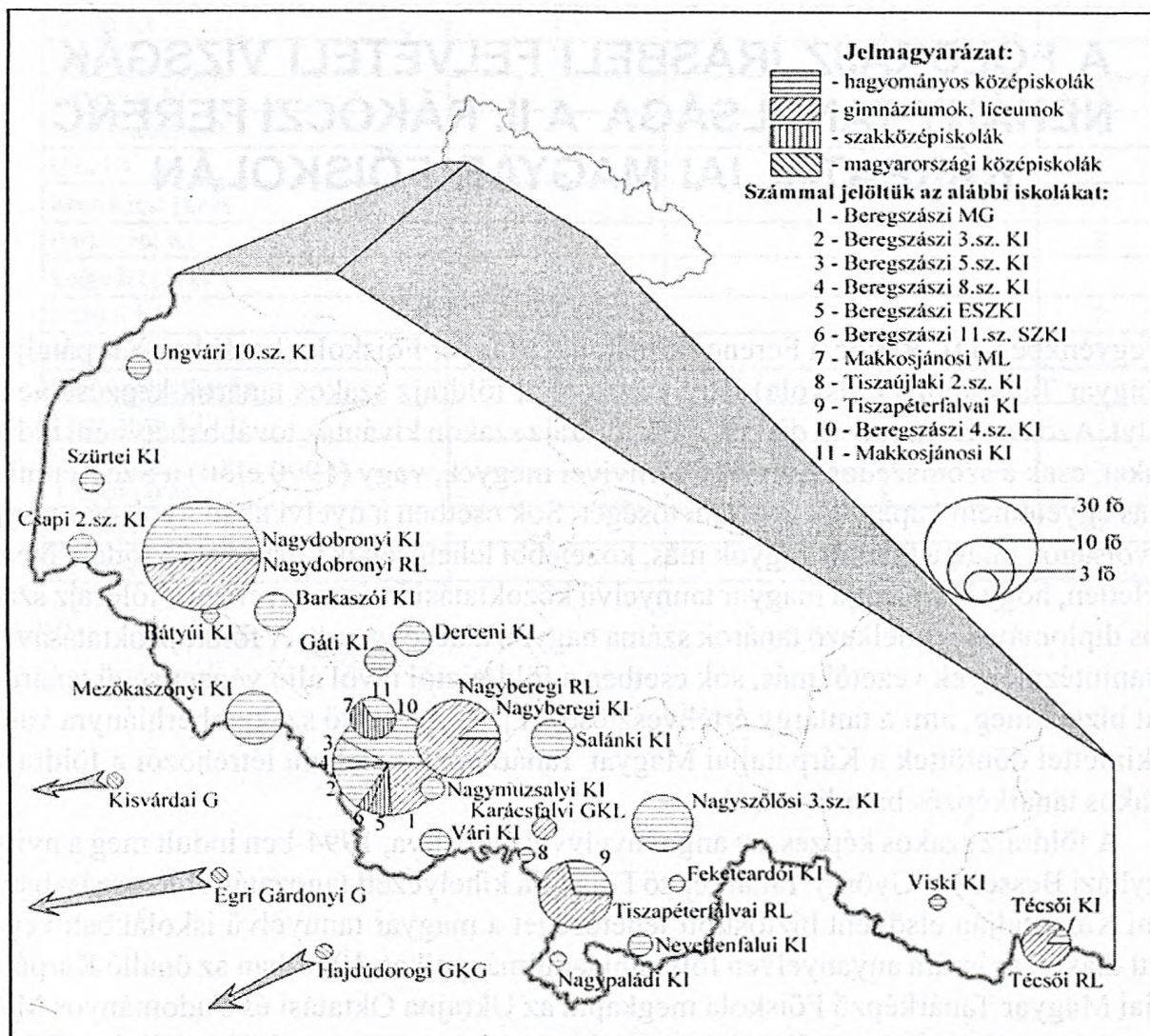
Megyénkben a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (korábban Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola) létrehozása előtt földrajz szakos tanárok képzése nem folyt. Azok az érettségizett diákok, akik földrajz szakon kívánták tovább mélyíteni tudásukat, csak a szomszédos Lviv és Csernyivci megyék, vagy (1990 előtt) a Szovjetunió más egyetemein kaphattak erre lehetőséget. Sok esetben a nyelvi akadályok és a nagy távolságok miatt a tanulni vágyók más, közelebbi lehetőségek közül választottak. Nem véletlen, hogy Kárpátalja magyar tannyelvű közoktatási intézményeiben a földrajz szakos diplomával rendelkező tanárok száma nagyon alacsony volt. A földrajz oktatásával a tanintézmények vezetői más, sok esetben a földrajztól távol álló végzettségű tanárokat bíztak meg, ami a tantárgy értékvesztésével járt. Az égető szakemberhiányra való tekintettel döntöttek a Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola létrehozói a földrajz szakos tanárképzés beindításáról.

A földrajz szakos képzés, az angol nyelvvel párosítva, 1994-ben indult meg a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola kihelyezett tagozatán Beregszászban, ami Kárpátalján elsőként biztosított lehetőséget a magyar tannyelvű iskolákban végzett diákok számára anyanyelven folytatni tanulmányaikat. 1996-ban az önálló Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola megkapta az Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériuma által kiadott működési engedélyt, jogot szerezve ezzel állami diplomák kiadására. Jelenleg a földrajz szakos képzés a történelemmel és a biológiával párosítva történik. 2006 szeptemberétől lehetőség nyílt a földrajz szakos diploma megszerzésére levelező tagozaton is.

Eleinte a földrajz szak oktatói a Matematikai és Természettudományi Tanszék kerekein belül dolgoztak mint szakcsoport. 2006 novemberében megalakult a Földtudományi Tanszék, amelynek jelenleg 6 állandó és három másodállású munkatársa van. Az oktatók szerteágazó tudományos tevékenységet folytatnak, amely mindazonáltal a tanszék fő kutatási területe, Kárpátalja földrajzi megismerése köré összpontosul.

A megye közoktatási intézményeinek a végzős diákjai minden év tavaszán–nyarán lázban égnek a felsőoktatási intézményekbe való felvételi kapcsán. Örömteli, hogy az utóbbi években a kárpátaljai magyar iskolákban érettségizett fiatalok jelentős hányada a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolát, és azon belül valamelyik földrajzos szakpárt választotta célul. A földrajz szakokra az elmúlt három évben 38 középiskolából jelentkeztek végzősök, amelyek szinte a teljes kárpátaljai magyar nyelvterületet lefedik, sőt 3 magyarországi gimnázium is van közöttük (1. ábra). A legnagyobb számban a földrajzot a 2004–2006-os időszakban a Nagydobronyi Középiskola (17 jelentkező), a Nagyberegi Református Líceum (16), a Nagydobronyi Református Líceum (15), a Be-

regzsászi 4. Sz. Középiskola (12), a Nagyszőlősi 3. Sz. Középiskola (10), a Tiszapéterfalvai Református Líceum (10) és a Mezőkaszonyi Középiskola (9) végzősei választották.

1. ábra. A 2004–2006-ban a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola földrajz szakára felvételizőket kibocsátó középiskolák. A jelek mérete az adott intézményben érettségizett földrajz szakra jelentkezők számával arányos.

A felvételi vizsgák általános követelményeit a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Felvételi Tájékoztatója tartalmazza, amelyet a Főiskolai Tanács minden évben megjelentet. A földrajzot egy másik tárggyal párosító szakra jelentkezők a főiskolán írásbeli felvételi vizsgát tesznek földrajzból. A földrajz írásbeli tesztek anyaga az iskolai tantervre épül, s a maximálisan megszerezhető 100 pont az alábbi öt blokkból áll össze:

- I. Általános természeti földrajz, összesen 24 pont.
- II. Általános társadalom- és gazdaságföldrajz, összesen 24 pont.
- III. Ukrajna földrajza, összesen 20 pont.
- IV. Rajzos feladatok, összesen 20 pont.
- V. Számítási-logikai feladatok, összesen 12 pont.

Az egyes blokkok a következő feladattípusokból állnak:

I. Általános természeti földrajz

1. Definíció. Definálni kell nyolc általános természetföldrajzi fogalmat (8 pont).

2. Kakukktojás. Ki kell választani és meg kell indokolni, hogy melyik fogalom, illetve földrajzi név nem kapcsolódik a többihez (5 pont).

3. Többszörös választás. Ebben a feladatban egy állításhoz négy fogalom, illetve földrajzi név tartozik. Az állítás közülük egyre vagy többre lehet igaz, esetleg egyikre sem a következő variációk szerint: **A** – az állítás az 1, 2 és 3-ra igaz, **B** – az állítás az 1 és 3-ra igaz, **C** – az állítás a 2 és 4-re igaz, **D** – az állítás csak a 4-re igaz, **E** – az állítás mind a négyre igaz, **F** – az állítás egyikre sem igaz (6 pont).

4. Igazságkeresés. A feladat tíz állítást tartalmaz, amelyből öt igaz. A felvételizőnek be kell karikáznia azt az ötöt, amelyet igaznak tart. A helytelen bekarikázás pontelvonással jár (5 pont).

II. Általános társadalom- és gazdaságföldrajz

1. Mennyiségi összehasonlítás. Két mennyiség nagyságrendi viszonyát kell eldönteni. A választási lehetőségek: **A** – „a” nagyobb, mint „b”, **B** – „b” nagyobb, mint „a”, **C** – „a” és „b” egyforma vagy megközelítőleg azonos (a különbség 10% alatt marad) (6 pont).

2. Relációanalízis. Összetett mondatokból álló feladat. Ezek első része egy állítás, a második része pedig egy indoklás. Az állítások és indoklások önmagukban lehetnek igazak vagy hamisak. Az igaz állítások és indoklások vagy közvetlen összefüggésben vannak egymással, vagy pedig nincs közöttük ilyen kapcsolat. Így jön létre az alábbi öt variáció: **A** – az állítás igaz, az indoklás igaz, közöttük fennáll az összefüggés; **B** – az állítás igaz, az indoklás igaz, de közöttük nincs összefüggés; **C** – az állítás igaz, az indoklás hamis; **D** – az állítás hamis, az indoklás igaz; **E** – az állítás hamis, az indoklás hamis (6 pont).

3. Többszörös választás. A feladat hat állítást, fogalmat, illetve földrajzi nevet tartalmaz, amelyek mindegyikéhez négy válasz tartozik. Az állításra esetleg nem csak egy válasz igaz, hanem több is, vagy egyik sem. A megoldás csak abban az esetben érvényes, ha a válasz teljes értékű (6 pont).

4. Sorrendbe állítás. A feladatban felsorolt négy-négy fogalmat, illetve földrajzi nevet a megadott szempont szerint kell sorrendbe állítani (6 pont).

III. Ukrajna földrajza

1. Igazságkeresés. A feladat nyolc állítást tartalmaz, amelyből négy igaz. A felvételizőnek be kell karikáznia azt a négyet, amelyet igaznak tart. A helytelen bekarikázás pontelvonással jár (4 pont).

2. Egyszeres választás. A feladat hat állítást, fogalmat, illetve földrajzi nevet tartalmaz, amelyek mindegyikéhez négy válasz tartozik. A felvételizőnek be kell karikáznia a négy válaszból azt az egyet, amelyre az állítás, fogalom illetve földrajzi név vonatkozik (6 pont).

3. Mondat-kiegészítés. Pótolni kell a szövegből hiányzó szavakat (5 pont).

4. Felsorolás. A feladatban megadott feltételeket kielégítő, három-három fogalmat, illetve földrajzi nevet kell felsorolni (5 pont).

IV. Rajzos feladatok

1. Természetföldrajzi helynevek feltüntetése a vázlattérképen (10 pont).

2. Társadalomföldrajzi helynevek feltüntetése a vázlattérképen (10 pont).

V. Számítási-logikai feladatok

E blokk két természet-, vagy gazdaságföldrajzi jellegű számítási feladatot tartalmaz (12 pont).

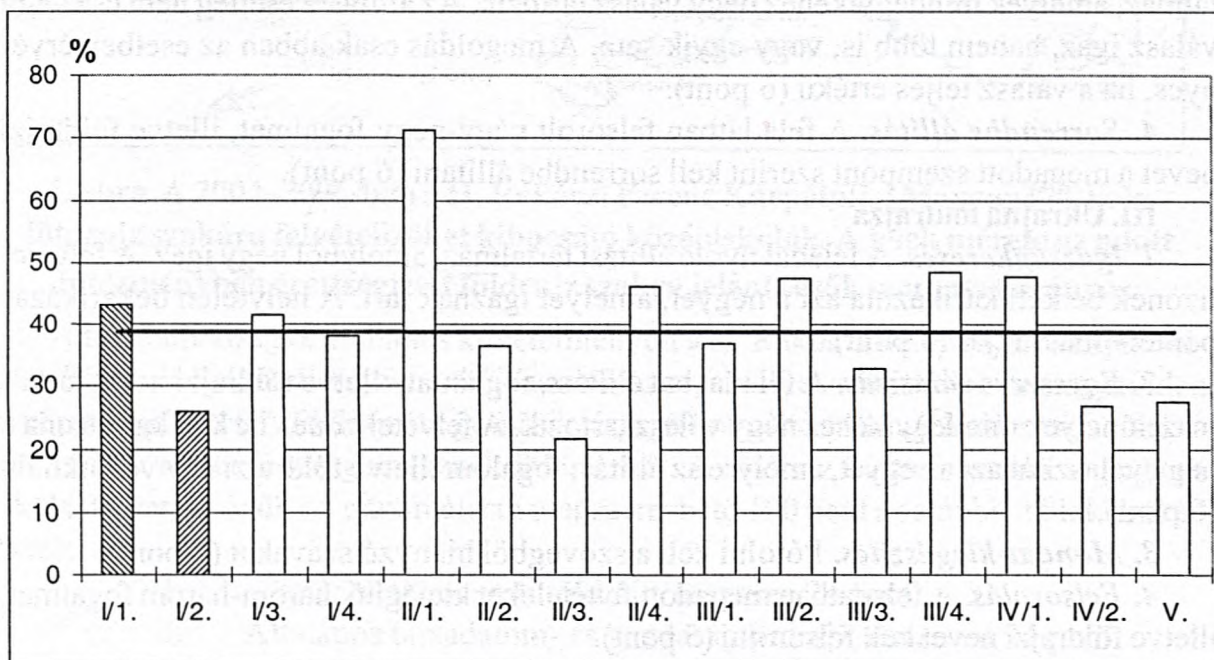
A földrajz írásbeli felvételi vizsgadolgozatok javításánál felszínre került általános erények és hibák segíthetnek feltárni a jelentkezők felkészülésének az erősségeit és a hiányosságait. Ez motiválta elsősorban az eredmények elemző vizsgálatát, amely az alábbi fő kérdésekre kereste a választ:

- Melyek a jelentkezők által jobban, illetve kevésbé jól teljesített témakörök és feladattípusok?
- Mely iskolák végzősei szerepeltek legjobban a felvételi megmérettetésen?
- Milyen az összefüggés a felvételi eredmények és az érettségi bizonyítvány földrajzjegye között?
- Melyik feladattípus pontszámai korrelálnak leginkább a felvételi vizsgateszt összpontszámával?

Az elemzésekbe az elmúlt három év (2004–2006) vizsgadolgozatait vontuk be, mivel a tesztek fent ismertetett szerkezete azóta változatlan. Az utóbbi két év terméséből rendelkezésünkre álltak a felvételt nem nyert jelentkezők dolgozatai is, míg a 2004-es felvételizők esetében nem. Az adatbázis ebből adódó inhomogenitása miatt az egyes évek eredményeinek egymással való összevetéséről lemondtunk.

Először is nézzük, hogy a jelentkezők az egyes feladattípusokra a maximálisan elérhető pontszám hány százalékát szerezték meg. A százalékokra való átszámítás lehetővé teszi a különböző összpontszámú feladatok eredményeinek az összevetését.

A gazdaságföldrajzi mennyiségi összehasonlításban elért eredmények 71%-os átlagukkal magasan kiemelkednek a jelentkezők eredményeinek sorából (2. ábra). Ha összevetjük ezt a többi társadalomföldrajzi feladattal mért teljesítménnyel, valószínűsíthetjük, hogy a kiemelkedő eredmények inkább a feladat típusának szólnak (zárt

2. ábra. A jelentkezők által a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola földrajz felvételi tesztjeinek az egyes feladattípusain elért átlagos százalékos eredmények. (A vízszintes vonal a teljes dolgozat átlagát, a csíkozott oszlopok az egymintás t-próba által a teljes dolgozat átlagától pozitív és negatív irányban 95%-os valószínűségi szinten szignifikánsan eltérő feladattípusok átlagait jelenítik meg. A feladatok számozása az előzőekben leírtaknak megfelelően történt.)

végű teszt, csak három megadott lehetőségből kellett választani), semmint a tudomány-ágnak. Az összesített eredmények 39%-os átlagánál szignifikánsan jobban sikerültek a természetföldrajzi definíciók, a társadalomföldrajzi sorrendbe állítás, az Ukrajna földrajza blokkba tartozó egyszeres választás és felsorolás, továbbá a természetföldrajzi vázlattérképes feladat.

A felvételizők legrosszabb részeredményei szintén a társadalomföldrajz témaköréhez kapcsolódnak: a többszörös választás állította őket erőn felüli feladat elé, átlagosan mindössze 22%-os teljesítményt mutattak (2. ábra). A többen szignifikánsan nehezebben birkóztak meg a jelentkezők a kakukktójással (természeti földrajz), a mondatkiegészítéssel (Ukrajna földrajza), az országokat és városokat tartalmazó vázlattérképes és a számítási-logikai feladatokkal.

Összességében megállapíthatjuk, hogy a felvételizők teljesítménye kevésbé témakör-, mint inkább feladattípus-függő. Ezen talán a felvételi előkészítő foglalkozásokon lehetne segíteni, ahol a jelentkezők megismerkedhetnek az iskolai földrajzoktatásban kevésbé bevett teszt típusokkal is.

Vajon hogyan birkóztak meg a különböző feladattípusokkal az egyes iskolák végzősei? Az I. táblázat alapján e tekintetben változatos kép rajzolódik ki. A természetföldrajzi tömbből a legjobb felkészültséget a Nagydobronyi, a Tiszapéterfalvai és a Nagyberegi Református Líceum, továbbá a Beregszászi 4. Sz., a Mezőkaszonyi és a Salánki Középiskola végzősei mutatták. A társadalom- és gazdaságföldrajz anyagára épülő feladatokat a Beregszászi 4. Sz. Középiskola maturusai oldották meg legsikerebben, de büszkéek lehetnek tanítványaik e témakörben való jártasságára a Tiszapéterfalvai és a Nagyberegi Református Líceum, valamint a Salánki Középiskola

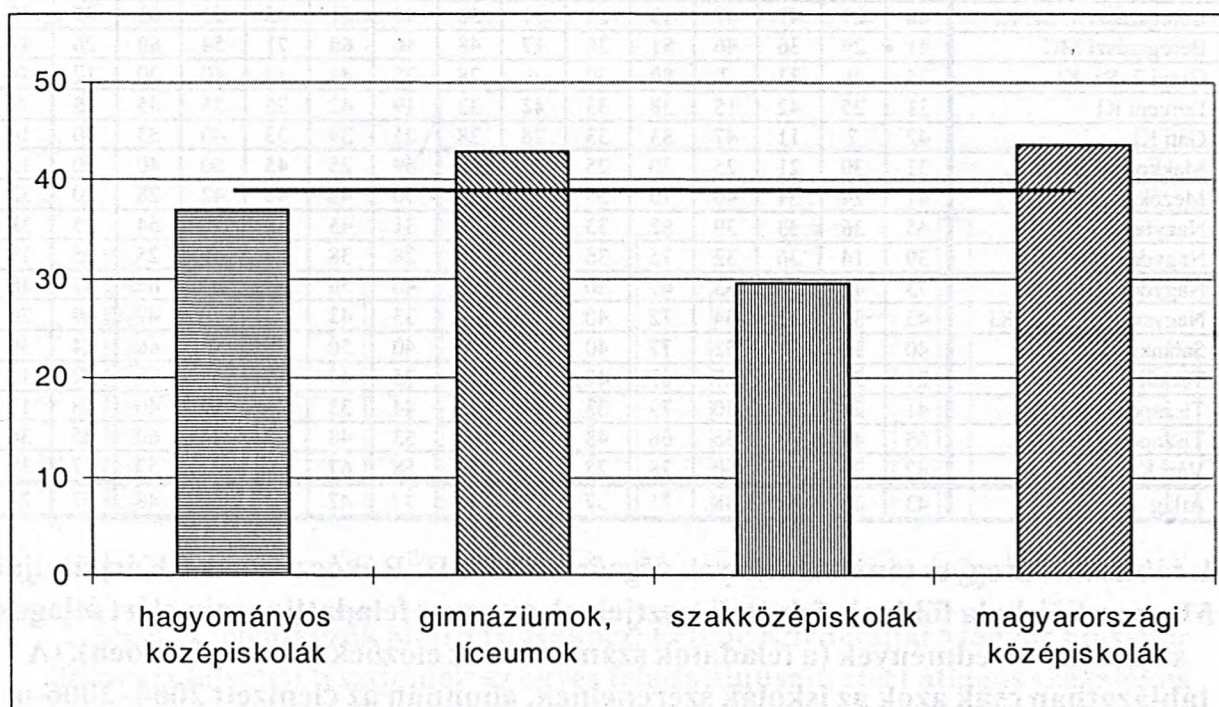
Tanintézmény	I/1	I/2	I/3	I/4	II/1	II/2	II/3	II/4	III/1	III/2	III/3	III/4	IV/1	IV/2	V
Barkaszi KI	33	24	37	40	67	40	17	53	25	47	24	40	44	32	15
Beregszászi 3. Sz. KI	25	10	42	25	46	38	8	46	6	54	0	40	25	3	0
Beregszászi 4. Sz. KI	48	27	47	47	79	54	31	58	44	51	43	53	63	47	30
Beregszászi MG	41	29	36	46	81	36	17	48	46	60	71	54	60	26	44
Csapi 2. Sz. KI	25	0	33	7	89	39	6	28	25	44	13	40	20	17	0
Derceni KI	31	25	42	15	38	33	42	33	19	42	25	35	45	45	6
Gáti KI	42	7	11	47	83	33	28	28	25	39	33	40	53	30	14
Makkosjányosi MGL	31	30	21	25	50	25	25	50	69	25	45	50	40	10	13
Mezőkaszonyi KI	47	24	54	40	70	35	17	41	36	48	40	42	28	30	32
Nagyberegi RL	45	36	53	39	82	33	31	48	31	45	31	55	54	25	38
Nagydobronyi KI	39	14	36	32	75	36	11	28	28	38	24	41	25	15	15
Nagydobronyi RL	73	41	54	53	69	30	28	52	40	56	39	61	65	37	40
Nagyszőlősi 3. Sz. KI	45	30	42	34	72	40	18	53	33	43	42	50	49	40	20
Salánki KI	40	16	53	52	77	40	27	50	40	50	48	48	66	14	30
Técsői RL	21	20	31	27	67	47	6	36	25	44	20	47	37	17	15
Tiszapéterfalvai KI	41	20	33	30	79	33	21	42	44	33	25	50	40	18	17
Tiszapéterfalvai RL	55	44	48	36	68	43	32	57	53	48	22	48	60	25	38
Vári KI	42	20	33	60	78	28	17	56	58	67	40	40	57	17	39
Átlag	43	26	42	38	71	37	22	46	37	47	33	48	48	27	27

1. táblázat. Az egyes tanintézmények végzősei által a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola földrajz felvételi tesztjeinek az egyes feladattípusain elért átlagos százalékos eredmények (a feladatok számozása az előzőeknek megfelelően). (A táblázatban csak azok az iskolák szerepelnek, ahonnan az elemzett 2004–2006-os években legalább hárman írtak földrajzból felvételi vizsgadolgozatot. Félkövérrel emeltük ki azon iskolák eredményeit, amelyek legalább 10%-kal meghaladták a feladattípus átlagát.)

tanárai is. Ukrajna földrajzát a tesztek eredményei alapján a Beregszászi Magyar Gimnázium végzősei sajátították el a legjobban, de jól teljesítették ezt a blokkot a Vári, a Beregszászi 4. Sz., a Salánki Középiskola, a Nagydobronyi Református Líceum és a Makkosjánosi Mezőgazdasági Líceum végzősei is. A térképi névanyag ismeretében a Beregszászi 4. Sz. Középiskola egykori tanulói bizonyultak a legjáratasabbaknak, őket a Nagydobronyi Református Líceum, a Derceni és a Nagyszőlősi 3. Sz. Középiskola követi. Végül a számítási-logikai feladatokkal leginkább a Beregszászi Magyar Gimnázium, a Nagydobronyi és a Tiszapéterfalvai Református Líceum, továbbá a Vári Középiskola végzősei boldogultak.

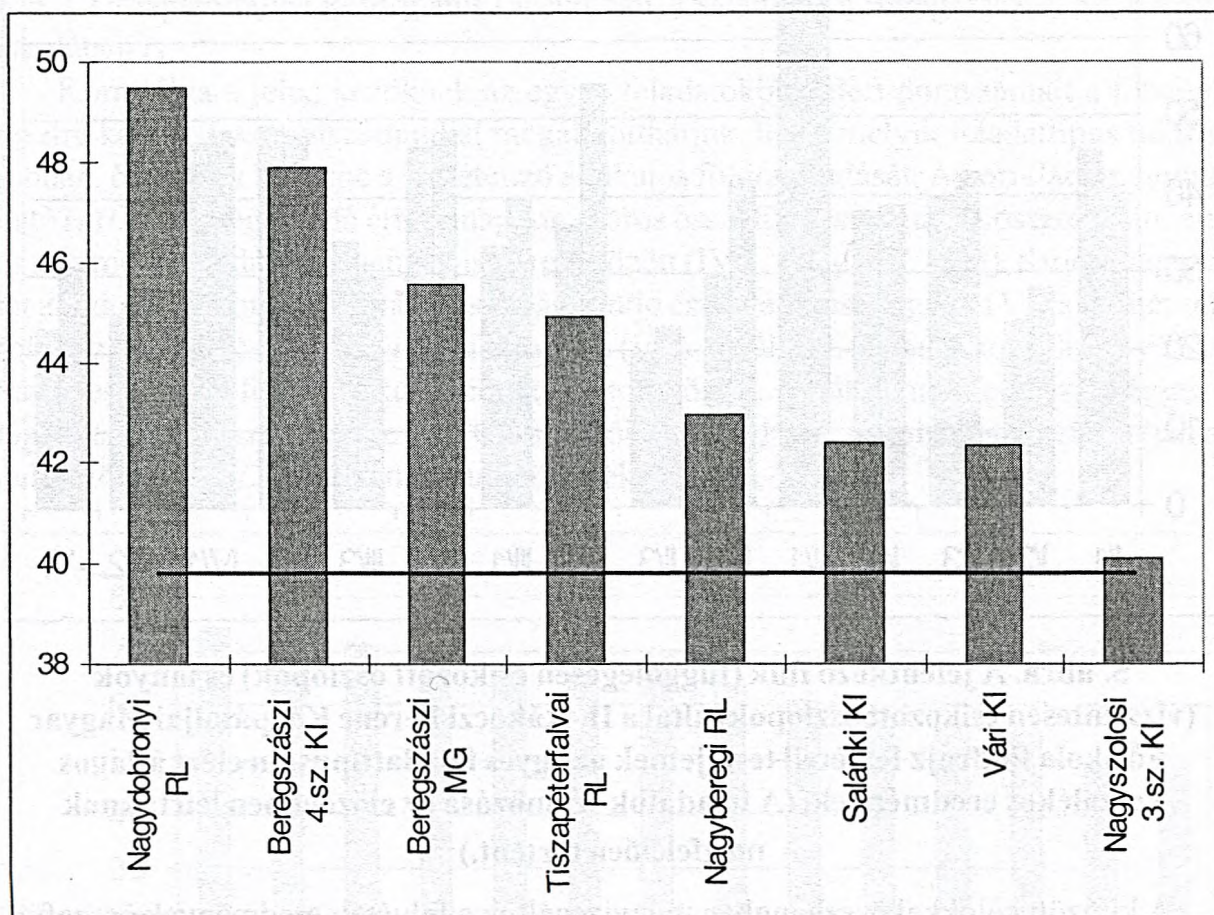
A továbbiakban elemeztük a jelentkezők teljesítményét a kibocsátó tanintézményeik bontásában. Az első összehasonlításhoz az iskolákat a következő négy csoportba egyesítettük: hagyományos középiskolák, líceumok és gimnáziumok, szakközépiskolák, magyarországi középiskolák. A vizsgálatba vont 166 vizsgadolgozat legnagyobb része (kerek 100) a hagyományos középiskolák, 56 a gimnáziumok és líceumok, 7 a szakközépiskolák és 3 a magyarországi gimnáziumok végzőseitől származott. Az elemzés eredményei szerint a felvételi megmérettetésen az átlagnál valamivel jobban szerepeltek a magyarországi gimnáziumok, valamint a kárpátaljai gimnáziumok és líceumok végzősei, akik átlagosan 44, illetve 43 pontot szereztek a teljes sokaság 39-es átlagával szemben (3. ábra). A hagyományos középiskolák végzősei éppen csak, a szakközépiskolák után jelentkezők viszont jelentősebben elmaradtak az átlagtól (37 és 30 pontos átlagukkal). Az egymintás t-próba az átlagtól 95%-os valószínűségi szinten szignifikánsan eltérőnek csupán a kárpátaljai gimnáziumok és líceumok végzőseinek a teljesítményét találta.

Ezután összevetettük az egyes tanintézmények végzőseinek az átlagát is. Az elemzésbe csak azokat az iskolákat vontuk be, amelyekből a vizsgált három évben legalább

3. ábra. A különböző iskolatípusok végzősei által elért átlagos pontszámok a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola földrajz felvételi tesztjein 2004–2006-ban. (A vízszintes vonal az összes felvételiző átlagát jeleníti meg.)

hármán írtak felvételi vizsgadolgozatot földrajzból a KMF-en. A legjobb eredményeket a Nagydobronyi Református Líceum, a Beregszászi 4. Sz. Középiskola, a Beregszász Magyar Gimnázium, a Tiszapéterfalvai Református Líceum, a Nagyberegi Református Líceum, a Salánki Középiskola, a Vári Középiskola és a Nagyszőlősi 3. Sz. Középiskola egykori tanulói produkálták (4. ábra). Az egymintás t-próba alapján az átlagtól 95%-os valószínűségi szinten szignifikánsan magasabbnak (a kis esetszámnak és a nagy szórásoknak is köszönhetően) csak a Nagydobronyi Református Líceum végzőseinek az eredményei bizonyultak.

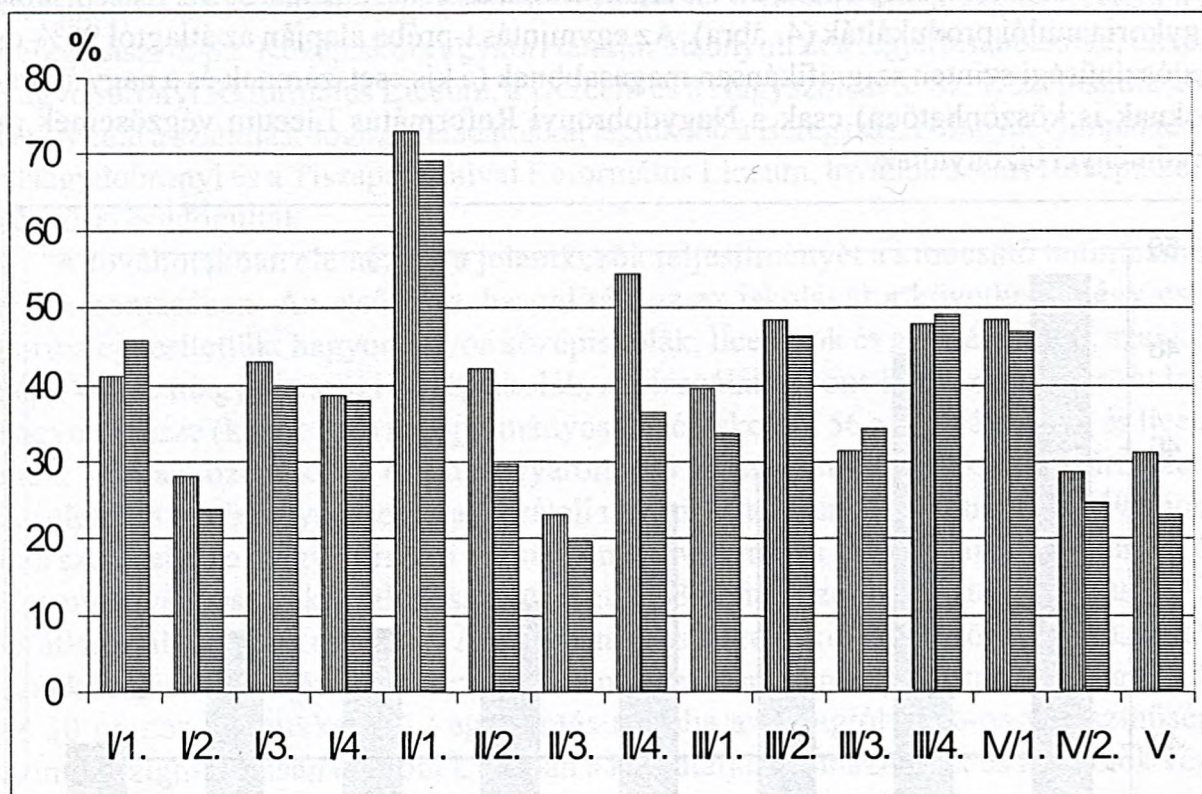
4. ábra. A közepesnél jobban teljesítő iskolák végzősei által elért átlagos pontszámok a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola földrajz felvételi tesztjein 2004–2006-ban. (A vízszintes vonal az összes felvételiző átlagát jeleníti meg.)

Felmerült a kérdés, hogy van-e eltérés a városi és a falusi iskolákat végzettek felvételi eredményei között. Az 55 városi oktatási intézményből és a 111 falusból érkezett jelentkező pontra azonos átlagos felvételi teljesítménye nem támasztotta alá ezt az előfeltételezést. Az egyes feladattípusok sem mutattak szignifikáns eltéréseket falu–város viszonylatban.

Kíváncsiak voltunk a földrajz írásbeli felvételi vizsgán nyújtott teljesítmények esetleges nemi sajátosságaira. A jelentkező 91 fiú átlagosan 41, a 75 lány 37 pontot ért el. A két nem átlagának összevetésére alkalmazott kétmintás t-próba azonban az eltérést 95%-os valószínűségi szinten nem találta szignifikánsnak.

Az egyes feladattípusok elemzése általában ugyancsak a fiúk enyhe előnyét mutatja ki (5. ábra). A két nem eredményeinek a különbsége azonban csak két esetben bizonyult 95%-os valószínűségi szinten szignifikánsnak: az általános társadalomföldrajz

témakörébe tartozó relációanalízis és sorrendbe állítás feladattípusoknál. A természet-földrajzi definíciók, továbbá az Ukrajna földrajzából vett mondat-kiegészítések és felsorolások megoldása viszont a lányok enyhe fölényét jelezte.

5. ábra. A jelentkező fiúk (függőlegesen csíkozott oszlopok) és lányok (vízszintesen csíkozott oszlopok) által a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola földrajz felvételi tesztjeinek az egyes feladattípusain elért átlagos százalékos eredmények. (A feladatok számozása az előzőekben leírtaknak megfelelően történt.)

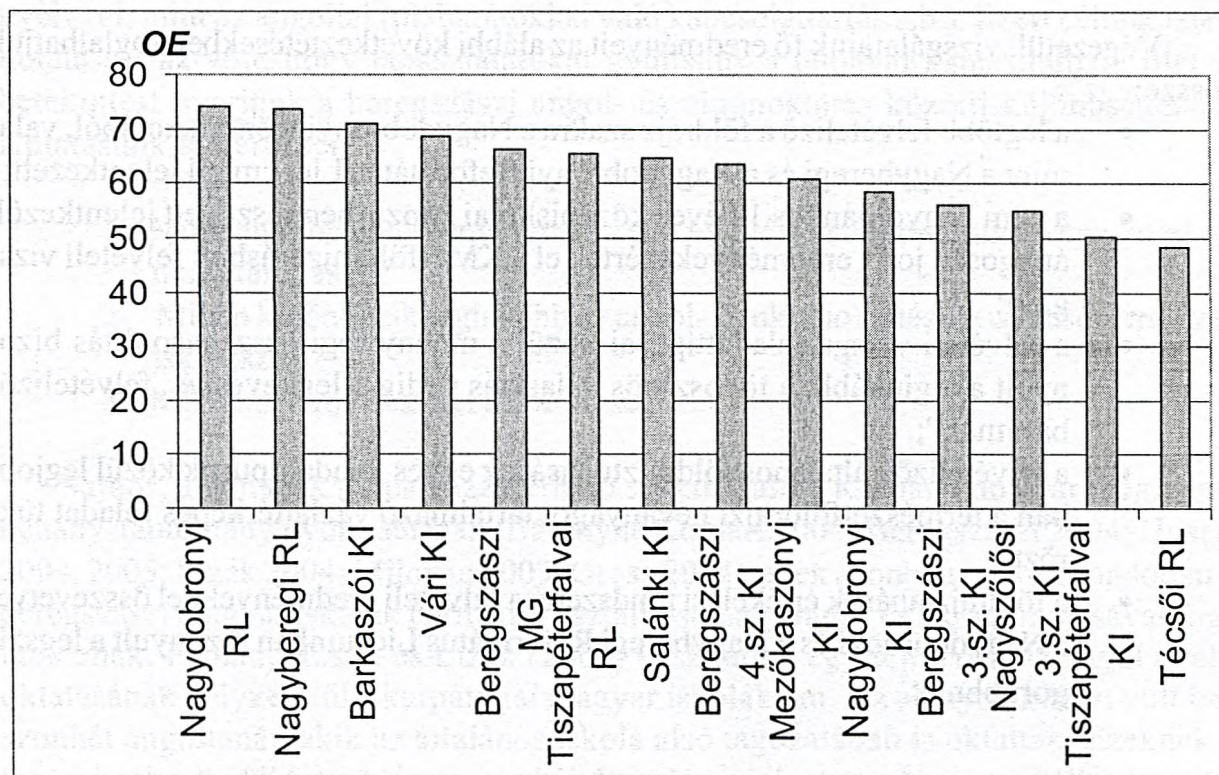
A kitűzött célokkal összhangban megvizsgáltuk a felvételi eredmények összefüggését az érettségi bizonyítvány földrajzjegyével. Az elemzést 133 felvételiző adataira terjesztettük ki, mivel az iskolai földrajzjegyek nem minden esetben álltak a rendelkezésünkre. A jelentkezők meglévő kibocsátó földrajzjegyének az átlaga 9,8 volt, amit az összevethetőség kedvéért százalékra átszámítva 77%-ot kapunk. Ez jóval magasabb az adott vizsgálatba bevont vizsgadolgozatok 41 pontos (41%-os) átlagánál. A felvételi eredmények elmaradása az iskolai eredményektől több objektív tényezővel magyarázható természetes jelenség: a felvételizőnek jóval terjedelmesebb tananyagból kell a tudását bemutatni számára szokatlan körülmények között. Az iskolai kibocsátó földrajzjegyek és a felvételi eredmények közötti összefüggést a korrelációs együttható segítségével vizsgálva, $r = 0,485$ eredményt kaptunk, ami közepesen szoros, ám magas (több mint 99,9%-os) valószínűségi szinten szignifikáns kapcsolatot jelez.

Egy iskola végzőseinek a felvételi vizsgán nyújtott teljesítménye (FE) és az érettségi bizonyítványaik adott tárgyból kiállított, százalékra átszámított jegye ($ÉE$) közötti különbség, 100-ból kivonva, használható az iskola értékelési rendszere szigorúságának (ha úgy tetszik, objektivitásának) egyfajta mérőszámaként (OE , az 1–100 skálán) az illető tantárgyból:

$$OE = 100 - (FE - \acute{E}E).$$

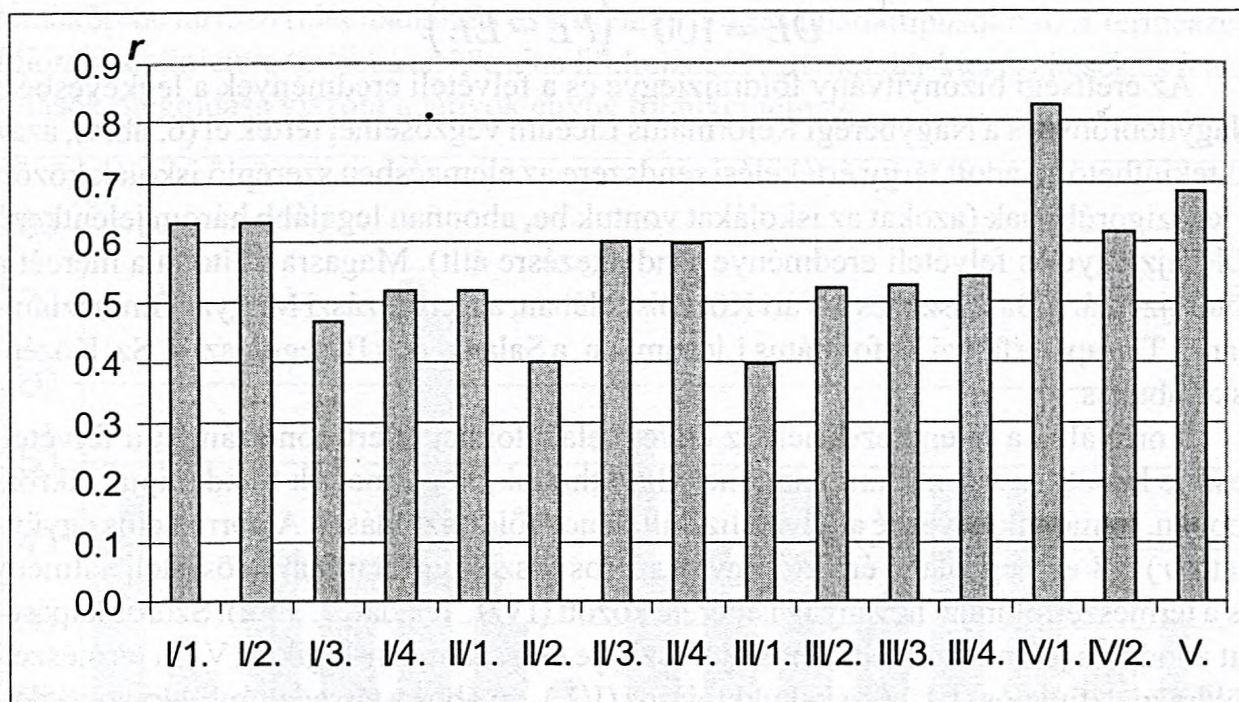
Az érettségi bizonyítvány földrajzjegye és a felvételi eredmények a legkevésbé a Nagydobronyi és a Nagyberegi Református Líceum végzőseinél tértek el (6. ábra), azaz itt tekinthető az adott tárgy értékelési rendszere az elemzésben szereplő iskolák között a legszigorúbbnak (azokat az iskolákat vontuk be, ahonnan legalább három jelentkező földrajzjegye és felvételi eredménye rendelkezésre állt). Magasra állította a mércét a földrajztanár a Barkaszói és a Vári Középiskolában, a Beregszászi Magyar Gimnáziumban, a Tiszapéterfalvai Református Líceumban, a Salánki és a Beregszászi 4. Sz. Középiskolában is.

Korrelálva a jelentkezőknek az egyes feladatokban elért pontszámait a felvételi tesztre kapott összpontszámukkal megállapíthatjuk, hogy melyik feladattípus tükrözi jobban, és melyik kevésbé a felvételiző általános földrajztudását. A korrelációs együttható (r) 0,8-et meghaladó értéke nagyon szoros összefüggést mutat az összteljesítmény és a természetföldrajzi névanyag ismerete között (IV/1. feladat, 7. ábra). Szoros kapcsolat adódott a jelentkezők általános tudásszintje és a számítási-logikai (V.), a természetföldrajzi definíciós (I/1.) és a kakukktojásos (I/2.), továbbá a társadalomföldrajzi vázlat-térképes (IV/2.) feladatokkal szerzett pontok között. Az általános felkészültséggel a legkevésbé az igazságkereséssel (Ukrajna földrajza, III/1.) és a relációanalízissel (társadalomföldrajz, II/2.) szerzett pontok függenek össze.

6. ábra. A földrajztanárok értékelési rendszere szigorúságának mérőszámai (OE – objektivitási együttható, definícióját lásd fent) a vizsgálatba vont iskolákban.

Az iskolai földrajzjegyek sokkal kevésbé korrelálnak az egyes feladattípusokból elért felvételi pontszámokkal, mint a felvételi összpontszám. A legszorosabb kapcsolat ezúttal is a természetföldrajzi vázlat-térképes feladattal adódott, bár az r értéke itt is csupán 0,424.

7. ábra. A jelentkezők által az egyes feladatokkal és a teljes felvételi vizsgadolgozattal elért pontszámok korrelációs együtthatói. (A feladatok számozása az előzőeknek megfelelően történt.)

Végezetül, vizsgálataink fő eredményeit az alábbi következtetésekben foglalhatjuk össze:

- a legtöbb felvételiző a földrajz szakra a Nagydobronyi Középiskolából, valamint a Nagyberegi és a Nagydobronyi Református Líceumból jelentkezett;
- a nem hagyományos 12 éves középiskolai képzésben részt vett jelentkezők átlagosan jobb eredményeket értek el a KMF földrajz írásbeli felvételi vizsgáin;
- a felvételi vizsga feladattípusai közül a mennyiségi összehasonlítás bizonyult a leginkább, a többszörös választás pedig a legkevésbé „felvételizőbarátnak”;
- a felvételizők általános földrajztudását az egyes feladattípusok közül legjobban a természetföldrajzi névanyagot tartalmazó vázlatterképes feladat tükrözte;
- a földrajztanárok értékelési rendszere, a felvételi eredményekkel összevetve, a Nagydobronyi és a Nagyberegi Református Líceumban bizonyult a legszigorúbbnak.